

Motion till riksdagen

1988/89:K236

av Kent Lundgren (mp)

Lagstiftningen, m.m.

Förutsättningar

Ett demokratiskt samhälle är uppbyggt runt en struktur som utgår ifrån att alla tar sin del av det ansvar, som man ömsesidigt kommit överens om i politiska majoritetsbeslut.

För att medborgarna i ett samhälle skall kunna ta detta ansvar, så måste följande sju kriterier uppfyllas:

1. De i demokratiska val utsedda politikerna bör ta sitt förtroendeuppdrag som ett kall och ha hög etik och moral, så att de framstår som föredömen för medborgarna.
2. Politikern bör också ta konsekvenserna av sitt handlande, om han/hon inte kan leva upp till dessa etiska normer.
3. Befattningshavarna och tjänstemännen i den offentliga sektorn måste tolka de demokratiskt fattade besluten med medborgarnas bästa för ögonen.
4. Även myndighetsutövarna måste ta sitt ansvar, när man medvetet tolkar fel, eller utövar maktmissbruk.
5. Lagarna måste motsvara medborgarnas rättsuppfattning och rättsmedvetande så långt detta är möjligt.
6. Lagarna måste skrivas på ett sätt – och med ett språk – som den enskilde medborgaren kan förstå.
7. Lagarna måste göras fysiskt tillgängliga, så att vem som helst kan hitta det han/hon söker och ha tillgång till all laginformation närhelst man så önskar.

Tyvärr fungerar vårt samhälle inte alltid så.

Verkligheten

Studerar man verkligheten punkt för punkt, så ser man bl.a.:

1. Vi har en politisk makt, som av många anses manipulera väljarna i val efter val, för att få sitta kvar vid makten ytterligare tre år. En del av dessa maktmänniskor har heller aldrig haft något annat arbete än det politiska. Ett sätt att minska maktkoncentrationen, i avvaktan på att ett nytt system mognar fram, är att begränsa den tidsmässiga valbarheten, så att jobbet inte blir ett livstidsyrke. – Kan man begränsa Reagans mandattid till åtta år, så går det nog med Ingvar Carlsson också. Därför bör man inte få sitta som riksdags- och/eller som regeringsledamot mer än tre valperioder i sträck och därefter bör man vila från riksuppdrag minst en period, innan man är valbar igen.

2. Politikerna står inte för sina gärningar när manipulationerna eller andra affärer upptäcks, varför ett politikerförakt har uppstått i Sverige, som förnedrar även de idealistiska politikerna. Därför bör ett "politikeransvar" införas på likartade premisser som det tidigare tjänstemannaansvaret. Bedöms ett fel som "uppsåtligt och/eller grovt", så bör KU få väcka åtal vid HD eller regeringsrätten, som skall kunna döma till suspension från "allt riksarbete" på upp till tre mandatperioder, dvs f.n. nio år.

För att effekt skall nås, så måste KU ha en "icke-regeringskonstellations-majoritet".

Motsvarande KU-instanser bör tillsättas på kommunal- och landstingsplanet.

På sikt bör ett nytt valsystem utformas, som ger väljarna direkt möjlighet att "förlåta" eller "straffa ut" en politiker vid valet.

3. Myndigheterna hanterar regler och lagar på ett sätt som gett Sverige rekordet i antal fällande domar i Europadomstolen. Alla lagar måste därför i fortsättningen ha en grundlig text, som handlar om "lagstiftarens intentioner". Dessa intentioner måste sedan följas upp efter förslagsvis 1 och 3 år så att lagens tillämpning verkligen motsvarar desamma. Uppföljningen måste vara riksdagens ansvar. Justitieutskottet, som har hand om både åklagar-, domstols- och kriminalvårdsväsendet, bör vara lämpligt forum för detta arbete.
4. Tjänstemannaansvaret avskaffades för flera år sedan och därefter har en cynism utvecklats i hanterandet av den enskildes rättigheter och rättsskydd, som t.ex. har inneburit att lagen om ersättning till den som utsatts för felaktigt myndighetsingripande har blivit satt ur spel på grund av ett statsråds uttalande. Tjänstemannaansvaret måste införas igen och därvid måste konsekvenserna tas av felgrepp och maktmissbruk mot enskilda. I topp-positionerna skall ansvaret vara lika starkt som för politikerna i punkt 2 ovan, eftersom det väcker avsky, vanmakt och misstankar om svågerpolitik, när allmänheten först ser en befattningshavare i förtroendeställning av hög kaliber prickas för fiffel och tvingas avgå och sedan får man se vederbörande dyka upp som "överdirektör" på en annan statlig myndighet, som också hanterar känsliga frågor, en kort tid därefter. Det är således viktigt att tjänstemannaansvaret återinförs och att lagen om ersättning till medborgare som utsatts för myndighetsövergrepp får en skrivning som gör att tillämpningen blir enligt lagstiftarens ursprungliga intentioner.
5. Hanteringen av flyktingarna i Alsike kloster, m.fl. ställen, samt de inkassoregler som regeringen har föreslagit skall gälla för TV-licenser och parkeringsböter i fortsättningen är två tydliga exempel där medborgarnas rättsuppfattning skiljer sig från myndigheternas synsätt.

Att bli nekad asyl, undanhålla sig utvisning och sedan bli omhändertagen av medmänniskor på humanitär grund, ser inte svensken som ett brott. Ingen tar ju skada av det skedda. Däremot anser svensken sig misshandlad av myndigheterna om han får prickar i betalningsregistren hos kronofogden utan att domstol prövat kravet först. I all synnerhet om kravet dessutom inte är befogat.

All framtida lagstiftning, och de rättsliga åtgärder lagen kan leda till, bör ta hänsyn till "om brott föreligger enligt gängse rättsuppfattning", dvs om det handlar om gärning som leder till skada för fysisk och/eller juridisk person eller myndighet, eller ej.

6. Myndigheterna kräver att medborgarna skall hålla sig informerade om alla de lagar som gäller i samhället och rätta sig efter dessa i sitt levnadsmönster. Detta är ett helt omöjligt krav, eftersom lagarnas utformning och strukturella uppläggning inte är förståelig utan juridisk kompetens och eftersom denna inte tillhandahålles i skolan som obligatoriskt ämne, så ställs medborgarna i en helt hopplös situation när behov uppstår att överklaga mot en myndighet. Sveriges lagar måste således skrivas på "skolsvenska".
7. Lagböcker skall finnas på alla bibliotek och finns troligen också där i de flesta fall. Men om en enskild person skall kunna komma underfund med "i vilken/a balk/ar" ett aktuellt problem hör hemma (dvs om denne skall kunna hantera det svenska lagsystemets struktur) så måste en "lag-flora" tas fram i så fall, via vilken man kan "botaniserasig fram" på samma sätt som i blomsterfloran. Alternativt kan riksdagen skapa en offentlig databas, som kan nås via biblioteken, där fråge-sök-programmen skall vara självinstruerande och lotsar sökaren fram igenom lagdjungeln – och detta skall vara helt gratis!

Hemställan

Med avseende på ovanstående argument hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om sådan ändring i vallagen att punkt 1 i motionen kan verkställas,
2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändring så att motionens intentioner om politikeransvar genomförs,
3. att – om 2 går igenom – riksdagen beslutar om att parti, eller partigrupp, som ingår i regering ej skall ha majoritet i KU,
4. att – om 2 går igenom – riksdagen hos regeringen begär utredning om lämpligaste instans för utdömande av suspendering av rikspolitiker,
5. att riksdagen beslutar att "lagstiftarens intentioner" i fortsättningen skall ingå som särskild text i såväl utskottsbetänkanden som de allmäntryck som därefter ligger till grund för lagars och reglers uttolkning hos myndigheter och allmänheten,
6. att – om 3 godkänns – riksdagen beslutar att följa upp lagarnas tillämpning och effekt i samhället efter ett år och efter tre år och att justitieutskottet får ansvaret för denna verksamhet och löpande rapporterar till såväl riksdag som regering,
[att riksdagen hos regeringen begär förslag om lagändring så att motionens intentioner om tjänstemannaansvar genomförs.¹]
[att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagändring om ersättning till offer för myndighetsmissbruk.²]
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hänsyn och synsätt vid framtida lagstiftning.

8. att riksdagen beslutar att alla utskottsbetänkanden liksom alla de offentliga tryck som distribueras till myndigheter och allmänhet – t.ex. Svensk författningssamling, etc. skall ha en parallelltext på "skolsvenska" som förklarar den juridiska lagtexten på ett populärvetenskapligt sätt,

9. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning som får i uppdrag att göra all lagtext strukturellt hanterlig och fysiskt tillgänglig för allmänheten enligt motionens anda.

Mot. 1988/89

K236

Stockholm den 25 januari 1989

Kent Lundgren (mp)

¹ 1988/89: Ju630.

² 1988/89: L622.